

## Литература

1. Бальсевич В.К., Лубишева Л.И. Физическая культура: молодежь и современность // Теория и практика физической культуры. – 1995. - № 4. - С.2-4.
2. Ведмеденко Б.Ф. Теоретичні основи і практика виховання молоді засобами фізичної культури. – К., 1993. – 152 с.
3. Дуркин П.К. Лебедева М.П. К проблеме воспитания личной физической культуры у школьников и студентов // Физическая культура: воспитание, образование, тренировка. – М., 2000. - №2. – С.50-53.
4. Кобяков Ю.П. Концепция норм двигательной активности человека // Теория и практика физической культуры. – 2003. - № 11. – С.20-24.
5. Лотоненко А.В., Стеблецов Е.А. Физическая культура и ее виды в реальных потребностях студенческой молодежи // Теория и практика физической культуры. – 1997. - № 6. – С.26.
6. Носкова С.А. Физическая культура – по преимуществу культура // Вестник высшей школы. – 2001. - № 11. – С.27-29.
7. Носкова С.А. Чирлидинг как инновационный вид спорта в преподавании физической культуры в высшей школе // Теория и практика физической культуры. – 2002. - № 6. – С.50.
8. Полозов А.А. Сколько спорта нужно для здоровья? // Теория и практика физической культуры. – 2002. - № 6. – С. 55-57.

*І.І. Антоненко*

### **ОСНОВНІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИКЛАДАННЯ ЗАГАЛЬНОТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН**

*Приведены основные методические рекомендации по построению и проведению лекционного курса общетехнических дисциплин в высшей школе.*

*The article deals with the principal methodical recommendations on the construction and of delivering the course of lectures on general engineering science at the University.*

У сучасному демократичному суспільстві та умовах ринкової економіки високий рівень професійної підготовки стає необхідною умовою будь-якої виробничої діяльності людини. Проїшов час авторитарних рішень, які спускалися зверху. Настав час розвитку творчої активності і самостійності кожної людини.

У зв'язку з цим, в суспільстві складається соціальне замовлення на високоінтелектуальних спеціалістів, здатних приймати нестандартні рішення.

Щоб виконати замовлення по вихованню творчої особистості та підготовці молоді до активної виробничої діяльності, педагог вищої школи повинен мати широку наукову ерудицію і високий культурний рівень, а також постійно вдосконалювати форми та методи викладання лекційних курсів. Необхідно відмітити, що у більшості своїй, студент – це вже сформована особистість, яка має визначену точку зору. Тому, успіх діяльності викладача знаходиться у прямій залежності від його компетентності.

Метою викладання загальнотехнічних дисциплін є засвоєння наукових принципів сучасного виробництва, формування творчого підходу до справи, знайомство з методами проведення наукового дослідження і основами винахідницької діяльності. У процесі вивчення загальнотехнічних дисциплін створюються сприятливі умови для розвитку у студентів просторової уяви, технічного мислення, уміння встановлювати зв'язки між різними технічними об'єктами і процесами. Загальнотехнічні дисципліни базуються на фундаментальних фізико-математичних науках і являються базою для спеціальних дисциплін. В умовах науково-технічної революції нашого часу діяльність лектора вищої освіти стає більш складною та відповідальною.

Робота викладача над курсом загальнотехнічних дисциплін починається з повного та всебічного вивчення предмета. Лектор повинен мати чітке уявлення про дисципліну, яку має вести. На базі наукового матеріалу з предмету розробляється структурна схема, враховуюча перелік розділів та їх зв'язок з темами попередніх та наступних курсів. Для складання структурної схеми проводиться аналіз учбового

плану з метою визначення переліку тем, необхідних для засвоєння плануючого курсу. При цьому встановлюється раціональна послідовність викладання окремих розділів в відповідності з логікою наукової дисципліни і з врахуванням зв'язку її матеріалу з іншими курсами.

Розроблена структурна схема вносить ясність в визначення необхідних межпредметних зв'язків і дозволяє визначити напрямок робочих контактів лектора з іншими викладачами для забезпечення спільного викладання різних загальнотехнічних дисциплін, до яких відносяться:

- технологія конструкційних матеріалів;
- креслення та нарисна геометрія;
- теоретична механіка;
- теорія машин та механізмів;
- опір матеріалів та деталі машин;
- гідравліка, теплотехніка і електротехніка.

Після цього на базі розробленої структурної схеми, маючи затверджену типову учбову програму та запланований об'єм аудиторного часу розробляється детальна робоча програма. Запланованого аудиторного часу в більшості випадків не вистачає для вивчення програмного матеріалу. Тому необхідно виділити найбільш важливий матеріал для аудиторного вивчення, а менш важливий треба запланувати для самостійного вивчення студентами по учбовій літературі.

Робочий план повинен передбачати також розстановку лабораторних робіт у визначеній послідовності по часу їх проведення. Тільки при умові повної згоди змісту та термінів проведення лекційних та лабораторних занять робоча програма може служити основою якісного навчання загальнотехнічних дисциплін. Лабораторну роботу, як правило, планують виконувати після прочитання лекції з відповідної теми. Якщо лабораторна робота проводиться до лекції, то вона залишається погано зрозумілою.

Завдання для самостійної роботи студентам необхідно планувати рівномірно на протязі учбового семестру.

Кількість аудиторних годин на заочному відділенні завжди недостатня для прочитання повного курсу загальнотехнічних дисциплін. Можливо при цьому зайве

підвищення швидкості читання лекції заважатиме зрозумінню студентами вивчаючого матеріалу. Тому студентам заочникам рекомендується читати по найбільш важливим та важким питанням.

При цьому їм необхідно дати чітке уявлення про виконання лабораторних та контрольних робіт. Значну користь заочникам приносять списки-переліки контрольних питань, які полегшують підготовку до заліку чи екзамену.

Успіх аудиторного заняття залежить від ерудиції викладача, його намагання поділитися знаннями зі студентами, якості підготовки до лекції і наявності досконалих засобів навчання.

При читанні загальнотехнічних дисциплін необхідність постійного коректування та уточнення лекційного матеріалу обумовлена безперервним виникненням нової інформації про досягнення в галузі науки і техніки. Застарілі конструкції, технологічні процеси, методи розрахунків та проектування повинні постійно замінюватися на більш досконалі та прогресивні.

Запропонована на лекціях інформація повинна бути цікавою та доведеною. Це дозволяє активізувати пізнавальну діяльність студентів при вивченні складних загальнотехнічних дисциплін. При цьому важливо пам'ятати, що ефективність навчання залежить від ступеню залучення до сприйняття всіх органів відчуттів людини. Усна мова викладача на лекціях повинна обов'язково ілюструватися малюнками, крейдою на дошці або плакатами, а при можливості світловою проекцією графічних зображень на екран. Поєднання усної інформації та графічної, забезпечує більш надійне засвоєння студентами технічного матеріалу. Людина, слухаючи, запам'ятовує 15% усної інформації, тільки дивлячись 25% видимої інформації, слухаючи та дивлячись одночасно – 65% отриманої інформації [1].

Удосконалення процесу навчання у теперішній час вимагає різноманітного оснащення і обладнання. Тільки через наочність можливо успішно реалізувати зміст навчання загальнотехнічних дисциплін. Наочні посібники дають образну уяву про вивчаємий об'єкт, закріплюється у пам'яті і формують

технічне мислення. Отже, забезпечення учбового процесу сучасними і технічно досконалими засобами навчання сьогодні є дуже актуальною проблемою.

Плакати повинні виготовлятися та вставлятися в лекцію в якості невід'ємних елементів. Зображення на плакатах виконують в такому масштабі, щоб було видно з останнього ряду аудиторії.

Серед технічних засобів навчання для проектування ілюстрацій на екран часто застосовують класну оптичну дошку (кодоскоп). Зображення в кодоскопі подаються на целофановій стрічці, на склі, на кальці та інших прозорих матеріалах. Дуже важливою перевагою кодоскопу перед крейдою та дошкою є те, що лектору не потрібно повертатись від аудиторії для виконання малюнка. В результаті застосування кодоскопа підвищується ефективність учбового процесу за рахунок кращого контакту викладача зі студентами.

Контакт високого рівня на лекції можливо досягти за допомогою створення проблемних ситуацій. Питання, задане аудиторії, викликає напруження думки студентів, поповнює запас знань і розвиває самостійне творче мислення. У дидактичному плані метод проблемного навчання добре відомий. Сутність його складається в тому, що знання не просто передаються в готовому вигляді, а набуваються шляхом спільного обговорення та пошуку рішення поставленої вчителем задачі. Однак застосування на практиці проблемного навчання при вивченні загальнотехнічних дисциплін досліджено недостатньо. В більшості випадків метод проблемного навчання не підходить для вивчення технологічних процесів, результатів експериментальних досліджень і конструкцій технологічного обладнання. Тому на лекції з загальнотехнічних дисциплін треба дивитись як на "синтез проблемних ситуацій з повідомленням певного об'єму нової інформації" [ 2 ].

Необхідною умовою організації проблемного навчання являється обов'язкова підготовка викладача до заняття. Для такої підготовки викладач повинен сформулювати учбову проблему визначеної складності. При цьому розробляється сценарій вирішення проблемної ситуації ( логічна послідовність постановки питань ) з урахуванням наукової складності

матеріалу та підготовленості студентів. Цінність проблемного навчання заключається в тому, що воно залучає студентів до активної розумової праці і поступово переходить в прагнення до пізнання невідомого.

У залежності від складності учбового завдання, часу на його вивчення і ступеня підготовки студентів використовують два основних засоби викладання матеріалу: монологічний та діалогічний. При монологічному викладенні викладач розмірковує вголос і сам вирішує проблемну задачу. Студенти таким чином вчаться навичкам теоретичного мислення. Монологічне викладання використовується при вивченні складного матеріалу і при малому часі для його вивчення. При діалогічному викладанні студенти вирішують проблемну задачу за допомогою викладача. Проблемні ситуації повинні спонукати студентів використовувати власний досвід і раніше отримані знання. Причому поступово ступінь важкості учбового завдання і рівень самостійної роботи студентів підвищується.

Досвід використання проблемності при вивченні загальнотехнічних дисциплін говорить про перевагу застосування діалогічного викладання (евристична бесіда) перед монологічним (розмірковуванням, риторичні питання). Використання учбового діалогу в процесі навчання розвиває у студентів пізнавальний інтерес і виробляє вміння враховувати точку зору іншої людини.

Таким чином, діалогове (інтерактивне) навчання являється основою розвитку творчого мислення, підвищуючого ефективність учбового процесу.

Рівень контакту на заняттях суттєво підвищується також при доброзичливому і демократичному стилі спілкування викладача зі студентами. Авторитарний стиль, часто свідчить про недостатній культурний рівень викладача, принижує студентів та створює психологічний бар'єр, заважаючий вивченню складних загальнотехнічних дисциплін. Тільки творчі партнерські відношення на основі діалогу сприяють активізації пізнавальної діяльності студентів і підвищенню рівня їх загальнотехнічної підготовки.

## Література

1. Дрига И.И., Рах Г.И. Технические средства обучения в общеобразовательной школе. – М.: Просвещение, 1985. – 271с.
2. Вергасов В.М. Проблемное обучение в высшей школе. – Киев.: Вища школа, 1977. – 94с.

*В.Ю.Знаменитов*

### **РАЗРЕШЕНИЕ ПРОБЛЕМ В АРМИИ – ОСНОВА РЕШЕНИЯ ПРОБЛЕМ ПО МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКЕ ЮНОШЕЙ К ВОЕННОЙ СЛУЖБЕ В ШКОЛАХ**

*Стаття присвячена проблемам морально-психологічної підготовки юнацтва до військової служби.*

*The article deals with the moral and psychologic training of youth for military service.*

В последние года в военном ведомстве Российской Федерации часто говорили и говорят о снижении количества и качества призывников, юношей – полностью готовых к прохождению военной службы по состоянию здоровья, по интеллектуальному, физическому, нравственному, психологическому состоянию, морально-волевым качествам, которые бы чётко изъявляли желание проходить военную службу и защищать Отечество с оружием в руках. Справедливо замечено, что в 90<sup>е</sup> годы XX столетия стало больше “призывников-уклонистов”, откровенно не желающих выполнять свой конституционный долг, с недостатками в психофизическом развитии и отсутствием элементарных знаний о военной службе, которые плохо адаптируются к условиям военной службы, не справляются с программой боевой подготовки, во многих воинских частях велик уровень заболеваний, травм, правонарушений. Многие военные чиновники считают, что пожинают плоды современной общественной жизни, результаты работы родителей и школы.

Понимая свою ошибку по отмене обязательности прохождения НВП (начальной военной подготовки) в школе, органы управления образованием вводят для изучения в школе